

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Історико-філософський факультет

Кафедра філософії

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
Відділення релігієзнавства

МОЛОДІЖНА АСОЦІАЦІЯ РЕЛІГІЄЗНАВЦІВ

«КИЇВСЬКІ ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ-2018»

*Матеріали наукової конференції
17-18 травня 2018 року*

Тези доповідей

м. Київ
2018

УДК 101.1(08)
ББК ЮЯ43
Ф 56

*Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Історико-філософського факультету
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 9 від 19.04.2018)*

Редакційна колегія:

*Александрова О.С. - доктор філософських наук, професор
Додонов Р.О. - доктор філософських наук, професор
Горбань О.В. - доктор філософських наук, професор
Додонова В.І. - доктор філософських наук, професор
Ломачинська І.М. - доктор філософських наук, професор
Филипович Л.О. - доктор філософських наук, професор
Шепетяк О.М. - доктор філософських наук, доцент*

Ф 56 Київські філософські студії [Текст]: Матеріали наукової конференції (м. Київ, 17-18 травня 2018 р.) : тези доповідей / за заг. ред. проф. Р.О. Додонова. - Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018. - 221 с.

Збірник містить тези доповідей і виступів учасників наукової конференції «Київські філософські студії», яка відбулася в Київському університеті імені Бориса Грінченка 17-18 травня 2018 року. У поданих матеріалах висвітлено широке коло актуальних проблем сучасної гуманітаристики, зокрема таких її галузей як: історія філософії, соціальна і політична філософія, філософія культури, етика, естетика, релігієзнавство, філософія освіти, політологія тощо. Збірник адресовано науковцям, викладачам вищої школи, аспірантам, докторантам, студентам, усім, хто цікавиться розвитком філософської думки. Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за грамотність, науковий і літературний зміст, достовірність фактів і посилань несуть автори тез.

Зміст
СЕКЦІЯ 1.

**ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКА КЛАСИКА:
РЕЦЕПЦІЇ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ**

<i>Антонова Валерія.</i> ВЧЕННЯ Б. ПАСКАЛЯ І Б. СПІНОЗИ ПРО ПРИРОДУ ЛЮДИНИ	7
<i>Гололобова Катерина.</i> ФІЛОСОФСЬКА СПАДЩИНА ОМАРА ХАЙЯМА	10
<i>Додонов Роман.</i> «ПОСТМОДЕРНІЗМ - СТАРШИЙ БРАТ ПОСТПРАВДИ»	13
<i>Ємельяненко Ганна.</i> ОНТОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНОГО ХРИСТІЯНСТВА М. БЕРДЯЄВА	16
<i>Ковальська Леся.</i> ФЕНОМЕН ІСТОРИЧНОГО ДЖЕРЕЛА: МЕТОДОЛОГІЙНІ РЕФЛЕКСІЇ	18
<i>Лазебник Катерина, Тур Микола.</i> ПОСТМОДЕРНІСТСЬКІ НОВАЦІЇ В ІСТОРИОГРАФІЇ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ РЕДУКЦІОНІЗМ	22
<i>Омельченко Юрій.</i> ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ МІГЕЛЯ ДЕ УНАМУНО	25
<i>Растівський Ігор.</i> ФЕНОМЕН ТВОРЧОСТІ У ФІЛОСОФСЬКІЙ КОНЦЕПЦІЇ АНРІ БЕРГСОНА	26
<i>Туренко Олег.</i> ПРИНЦИПИ СИМЕТРІЇ СУСПІЛЬНИХ КОМПОНЕНТІВ У ДОКТРИНІ Й. АЛЬТУЗІЯ	29
<i>Харченко Владислав.</i> ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ: ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКІ ВИТОКИ ПОНЯТТЯ	32
<i>Чвірова Христина.</i> ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ І. КАНТА ЗА ТВОРОМ «ІДЕЯ ЗАГАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ З ВСЕСВІТНЬО-ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТОЧКИ ЗОРУ»	35

СЕКЦІЯ 2.

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОСТІ

<i>Авраменко Анастасія.</i> СОЦІАЛЬНИЙ СТЕРЕОТИП ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	39
<i>Безпрозванна Тетяна.</i> САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ГРОШОВИХ ЦІННОСТЕЙ	42
<i>Вождай А.І., Прилуцька Ю.Ю.</i> ФЕНОМЕН ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФІЇ ІМІДЖУ	45
<i>Горпинич Людмила.</i> СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА КУЛЬТУРНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	48
<i>Горпинич Ольга.</i> СОЦІОЛОГІЯ DIGITAL ЯК ПОТРЕБА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕПОХИ	50
<i>Гуменюк Марія.</i> ДІАЛОГ ТА КОНФЛІКТ ЯК ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ СУЧАСНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ	53
<i>Добровольська Валерія.</i> ІДЕЯ РЕКЛАМНОГО ПОВІДОМЛЕННЯ ЯК СПОСІБ МАНІПУЛЯЦІЇ ЦІЛЬОВОЮ АУДИТОРІЄЮ	59
<i>Додонова Віра.</i> ІСТОРИЧНА ТРАВМА В ФОКУСІ ПРОБЛЕМАТИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ	63

<i>Ковальський Григорій.</i> КОНЦЕПЦІЯ МИРУ В СВІТЛІ ВІЙНИ НА СХОДІ УКРАЇНИ	65
<i>Колінько Марина.</i> ФЕНОМЕНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ	69
<i>Король Марина.</i> ОСНОВНІ ПІДХОДИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИСКУРСУ	73
<i>Меніг Лариса.</i> СОЦІОКУЛЬТУРНІ ОБМЕЖЕННЯ ТЕНДЕРНИХ МІФІВ	76
<i>Міняйло Артем.</i> ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ НАСЕЛЕННЯ МЕГАПОЛІСІВ	81
<i>Мовчан Михайло.</i> ПРОБЛЕМА СТРАХУ В СТУДЕНКОМУ СЕРЕДОВИЩІ	84
<i>Набережнева Дар'я.</i> АНАЛІЗ СИСТЕМИ СУСПІЛЬНИХ ДЕВІАЦІЙ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ	88
<i>Назаренко Дмитро.</i> АНТРОПОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ТЕХНОСВІТУ	91
<i>Панькова Оксана.</i> СВІТОГЛЯДНІ ТА ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ	94
<i>Патук Тетяна.</i> ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ЯК СУБ'ЄТ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ ЗЛАГОДИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	97
<i>П'ятницький Андрій.</i> ВІРТУАЛЬНА ЕКОНОМІКА ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ВІРТУАЛЬНОГО ПРОСТОРУ	100
<i>Тарнавська Алла, Купрій Тетяна.</i> ГАСТРОНОМІЯ В ОСОБИСТІСНОМУ, НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА ГЛОБАЛЬНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ДИСКУРСІ	102
<i>Тур Микола.</i> ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ В ТЕНЕТАХ ІСТОРИОГРАФІЇ: ПОТЕНЦІАЛ ПРОДУКТИВНОСТІ І ЗАГРОЗ	106
<i>Шербакова Ніна.</i> ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС ТРАНСФОРМАЦІЇ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ	109

СЕКЦІЯ 3.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ КУЛЬТУРИ, ЕТИКИ ТА ЕСТЕТИКИ

<i>Горбенко Катерина.</i> КАТЕГОРІЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ В ЕТИЦІ І. КАНТА	112
<i>Іванишина Марина.</i> ЕТИКА НАСИЛЬСТВА І НЕНАСИЛЬСТВА	117
<i>Іванова Олександра.</i> ЕСТЕТИЧНА ОБ'ЄКТИВАЦІЯ ДУХОВНОСТІ В ФІЛОСОФІЇ К. ФІДЛЕРА	118
<i>Ломачинський Богдан.</i> РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ РЕЛІГІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	121
<i>Майстренко Олена.</i> АКсіОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА ЕТИКИ СПРАВЕДЛИВОСТІ	124
<i>Макаренко Лідія.</i> ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ СТЕРЕОТИПІВ. ЇХ ВИДИ, ФОРМИ ТА ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО	125

Віртуальний товар однієї категорії можливо продавати у необмеженої кількості.

Сучасна епоха дійсно формується, перш за все, як економічна реальність. Можливо завдяки превалюванню цінностей у світі. Здається дивним навіть «наука про те, що найцінніше», так і не змогла точно відповісти, «Що ж таке цінність взагалі?». Саме через неможливість подолання суб'єктивного початку самої людини питання про «цінності», а отже, і феномена грошей, до сих пір залишається незакритим.

Література

1. Кортунув В. В. Філософія денег. М.: МНФ, 1997. 172 с.
2. Ясперс К. Смысл и назначение истории. Духовная ситуация времени. М.: Политиздат, 1991. 388 с.
3. Поппер, Натаниел. Цифровое золото: невероятная история Биткойна. М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2016. 368 с.

Тарнавська Алла
магістрантка спеціальності «Історія та археологія»
Історико-філософського факультету
Київського університету імені Бориса Грінченка
Купрій Тетяна
кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії
Історико-філософського факультету
Київського університету імені Бориса Грінченка

ГАСТРОНОМІЯ В ОСОБИСТІСНОМУ, НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА ГЛОБАЛЬНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ДИСКУРСІ

Глобалізаційні соціетальні процеси, розвиток засобів масової комунікації, інтернаціоналізація культури стали каталізаторами виникнення потреби у нових засобах переконання з використанням не тільки логіки аргументування, а й застосуванням напівсвідомого психологічного та емоційного впливу на споживача. З точки зору сучасних практик їжа служить не тільки засобом передачі інформації, а й впливає на співрозмовника, регулюючи цим особистісні стосунки, ментальний стан та поведінку. Саме тому питання гастрономічного впливу стало міждисциплінарним об'єктом досліджень у науковому світі.

Однією з найбільш актуальних проблем науки сьогодення є дослідження впливу та інтеграцій в сучасній політичній сфері, тому цілком логічно, що цей об'єкт досить рано потрапив у поле зору різних гуманітарних дисциплін - антропології, етнології, соціології, політології, історії, психології, а роботи ряду дослідників (П. Роковер, Г. Моргентау Р. Дж. Най, Е. Ротшильд, К. Паарлберг, Дж. Рейнольдс) [див.: 9-13] висвітлили проблему в межах співвідношення їжі, влади та їх

дуалістичного симбіозу. Теорії про специфічну владу гастрономічного над індивідами розкриті російськими та українськими дослідниками Г. Почепцовим, С. Кара-Мурзою, А. Павловською, І. Сохань, І. Набруско, В. Ціватим, Л. Матлай, І. Ніколенком [див.: 1-8].

А.В. Павловська зауважує, що з їжею пов'язане виникнення та розвиток перших цивілізацій, розподілу праці, ріст населення, торгівля та війни. Історично їжа створювала емоційний трансцендентний зв'язок між людьми всупереч мовним бар'єрам. Переламати хліб з кимось (фраза прозвучала ще у Біблії для позначення Євхаристії) передбачає і зближення людей, націй, державних утворень, або, метафорично, «завоювання сердець та умів». Їжа також сприяла виникненню прийнятних моментів для виголошення тих чи інших слів, допомагала «переварити угоди», що уклалися між племенами, кланами, державними утвореннями.

Їжа становить базис міжнародної інтеграції та глобалізації, в якій активно залучені транснаціональні компанії. Сьогодні, на думку як закордонних дослідників (Е. Ротшильд, Дж. Най), так і українських (В. Ніколенко), продукти харчування використовуються як потужне знаряддя боротьби з суперниками (заборона на певні види їжі) [13]. І ніщо не створює такого негативного образу народу, як опис його неприємних харчових звичок. Разом з тим багато народів цілком усвідомлено, на державному рівні, використовують свої гастрономічні традиції для створення позитивного уявлення про свою країну.

Кухня є провідником національних цінностей, які з часом стають космополітичними, на прикладі розповсюдження по світу фаст-фуду і різного роду нових видів харчування. Вони з'являються скромно і непомітно, впроваджуються у смаки населення і тільки потім перетворюють традиції і спосіб життя, а з ними і світосприйняття та ідеали. Фаст-фуди, витісняючи національні традиції, об'єднують людей, в якийсь єдиний світовий простір під гаслом «всі ми люди, всі ми брати, і ми їмо однаково їжу». В епоху ж масової мобільності і масових міграцій національна їжа нерідко залишається єдиним потужним фактором культурної глобалізації в світі, а отже - і впливом на масову свідомість. Наразі в публічному просторі про їжу та ціну на неї доволі часто згадують під час передвиборних кампаній, насамперед у країнах, що розвиваються. Говорять про мінімальний «кошик споживання», який є своєрідним еквівалентом стабільності.

Разом з тим їжа - важливий фактор національної самосвідомості. Досить тільки згадати такі країни як Італія та Франція, які пестять і плачуть свої харчові традиції на протигагу європейській глобалізації. Навіть англійці, зазвичай не приділяючи належного значення своїм кулінарним досягненням, в останні роки, все більше роблять акцент на «Great British») - чаях, біфштексах, фіш-енд-чїпсах та інших знакових для країни продуктах. «Культурна експансія» по-японськи доволі ефективно відбувається на тлі їхньої споконвічної, унікальної системи харчування -

суші-барів, які за популярністю в усьому світі можуть посперечатися з культовим брендом сучасного капіталізму - «Макдональдсом» [6, с.28].

Гастрономія як основний компонент ідентичності: етнічної, релігійної, соціально-політичної підтримує і поширює національні традиції з великої літери. Колонізатори в новий час, так само як і мігранти сьогодення, завжди несли з собою свою гастрономічну традицію як символічний шматочок рідної землі, який зберігається довше і адаптується важче, ніж інші культурні складові. На підтримку цієї думки, вчені встановили, що громадське харчування в Радянському Союзі сприймалося як ефективне знаряддя створення людського донора для вирішення амбіційних політичних завдань партійної номенклатурної верхівки, насамперед, ідеологічного, економічного домінування у світі [9, с.367].

Незважаючи на сучасну різноманітність і достаток, їжа продовжує панувати над умами людства і впливати на життя людей. Досить тільки згадати масове божевілья ХХ ст. - дієти, відродження і розвиток ідеї лікувального харчування або загадки сучасної харчової інтеграції, коли в маленькій крамничці в глушині лапландських лісів дешевше купити еквадорський мед або голландське варення, ніж продукти місцевого виробництва. Молоде ж покоління, багато представників, якого рекламу харчових продуктів сприймають як фактор сучасної культури, буквально, ростуть на ній, знають напам'ять, цитують, як колись цитували книги, а потім фільми.

Гастрономія в таких процесах завжди виявлялася вагомим і дієвим інструментом збереження індивідуального смаку, як наслідок - власної унікальності. Упродовж усієї історії людства харчування завжди було значним і стійким чинником, що визначав рівень розвитку суспільства. На історично сформований традиційний характер харчування вплинула низка чинників, що визначають культуру споживання їжі, а отже - спосіб життя. Споживання їжі - процедура, пов'язана з соціально-культурними формами поведінки людей (обрядами, ритуалами, церемоніями тощо), вона супроводжує різні події людського життя. Спільне прийняття їжі - це не тільки насичення, втамування голоду, а й спілкування людей, а сама їжа в цьому спілкуванні стає символом, знаком. Гастрономія не тільки має вирішальне значення для виживання індивідуальних споживачів, а також для виживання та розповсюдження сучасної національної держави [4, с.319].

Гастрономія як основний компонент ідентичності є дуже ефективним інструментом влади, тому що вона завойовує країни і народи без зброї і є провідником чужих ідеалів та цінностей, що є головним результатом впливу як суб'єктно-об'єктних, так і суб'єктних відносин. Гастрономія не тільки має вирішальне значення для виживання індивідуальних споживачів, а також для виживання та розповсюдження сучасної національної держави. Харчування має велике кумулятивне значення й суттєво типізує розвій соціального, культурного, економічного та політичного життя будь-якого соціуму. Зміна поведінки мас через

сприйняття, символіку та культуру, елементом якої є їжа, відбувається в контексті формування соціокультурного простору.

Література

1. Кара-Мурза С. Манипуляция сознанием: учебн. пособие. К.: Орианы, 2003. 500 с.
2. Матлай Л. Кулінарна дипломатія як різновид публічної дипломатії: нові підходи та концепції. *Humanitarian vision*. Політичні науки. 2015: 55–59.
3. Набруско І.Ю. Сучасні гастрономічні практики як дзеркало українського суспільства. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*: збірник наукових праць. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. Вип. 18: 315-321.
4. Ніколенко В.В. Українська гастрономічна культура як соціальний феномен. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2016. № 36: 75-81.
5. Павловская А.В. Гастрософия: Наука о еде. К постановке проблемы. Часть 1. *Вестн. Моск. ун-та*. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. 2015. № 4: 23-38.
6. Почепцов Г.Г. Теорія комунікацій. К.: Спілка рекламистів України, 1996. 384 с.
7. Сохань И.В. Гастрономические риторика утопий и антиутопий. *Вестник Томского государственного университета*. Культурология и искусствоведение. 2013. №2 (10): 23-35.
8. Циватый В.Г. Гастрономическая дипломатия и дипломатическая гурманистика: еда в политико-дипломатическом диалоге культур (институциональный аспект). *Традиционная культура в современном мире*. История еды и традиции питания народов мира. Материалы I Международного симпозиума. Центр по изучению взаимодействия культур. 2015: 364-369.
9. Nye J.- S. Bound to Lead: The Changing Nature of American Power. *The New-York Review of Books*. 1991. August 6. 307 p.
10. Paarlberg R.- L. Food as an Instrument of Foreign Policy. *Proceedings of the Academy of Political Science* Vol. 34, No. 3 (Food Policy and Farm Programs) 1982: 25-39.
11. Reynolds C. Diplomatic gastronomy: The convivial nature of the power of prestige, cultural diplomacy and soft power. *Trapido* 2008. III-IV: 23-32.
12. Rockower P. S. Recipes for gastrodiploamacy. Place branding and Public Diplomacy, 2012: 1-12.; Rockower P.S The State of Gastrodiploamacy. Public Diplomacy. University of Southern California. Winter, 2014. 71 p.
13. Rothschild E. The Politics of Food. UN Conference on Trade and Development: Problems of Raw Materials and Development: Note by the Secretary General of UNCTAD 1974. May 16. <http://www.nybooks.com/articles/1974/05/16/the-politics-of-food/>